

Zpřístupnění důkazních prostředků (Discovery procedure)

Panel II: CIVILNÍ SPORY Z HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE A
KOLEKTIVNÍ ŽALOBY

Svatomartinská konference 2019

Brno, 13.11.2019

JUDr. Jiří Kindl, M.Jur., Ph.D., advokát

Úvod

PŘÍSTUP ŽALOBCE K PODKLADŮM – dosavadní praxe

- Pro účinné uplatnění soukromého vymáhání soutěžního práva je třeba přístup žalobců k podkladům, které mohou sloužit jako důkazy protiprávního jednání.
- To platí i pro kolektivní – možná ještě více ...
- Stávající situace – právní nástroje; jejich užití v praxi

PŘÍSTUP ŽALOBCE K PODKLADŮM – začínající praxe dle ZNŠOHS

- Jak to změnil ZNŠOHS?
- Procedura zpřístupnění důkazního prostředku
- Prvotní zkušenosti
- Výhled do budoucna – zejm. v případě kolektivních žalob

Dosavadní praxe (1)

- Žalobce nese v případě žalob na náhradu škody z porušení soutěžního práva břemeno tvrzení a břemeno důkazní. Obdobně jako v jiných civilních sporech.
- Dosavadní právní nástroje pro přístup k dokumentům:
 - Zákon č. 106/1999 Sb. (ve vztahu k ÚOHS; popř. ve vztahu k domnělým porušitelům, kteří jsou současně veřejnými institucemi)
 - Přístup do spisu ÚOHS z pozice 3. osoby s právním zájmem (četná česká správní judikatura)
 - Ediční a informační povinnosti na základě výzvy soudu dle § 128 a 129 odst. 2 o.s.ř., popř. povinnost součinnosti se znalcem dle § 127 odst. 4 o.s.ř.
 - Podklady dostupné žalobci jinak (veřejné zdroje; zdroje dostupné subjektům v odvětví)
 - „Vysvětlovací povinnost“ žalovaného (dovozeno českou civilně-procesní judikaturou)

Dosavadní praxe (2)

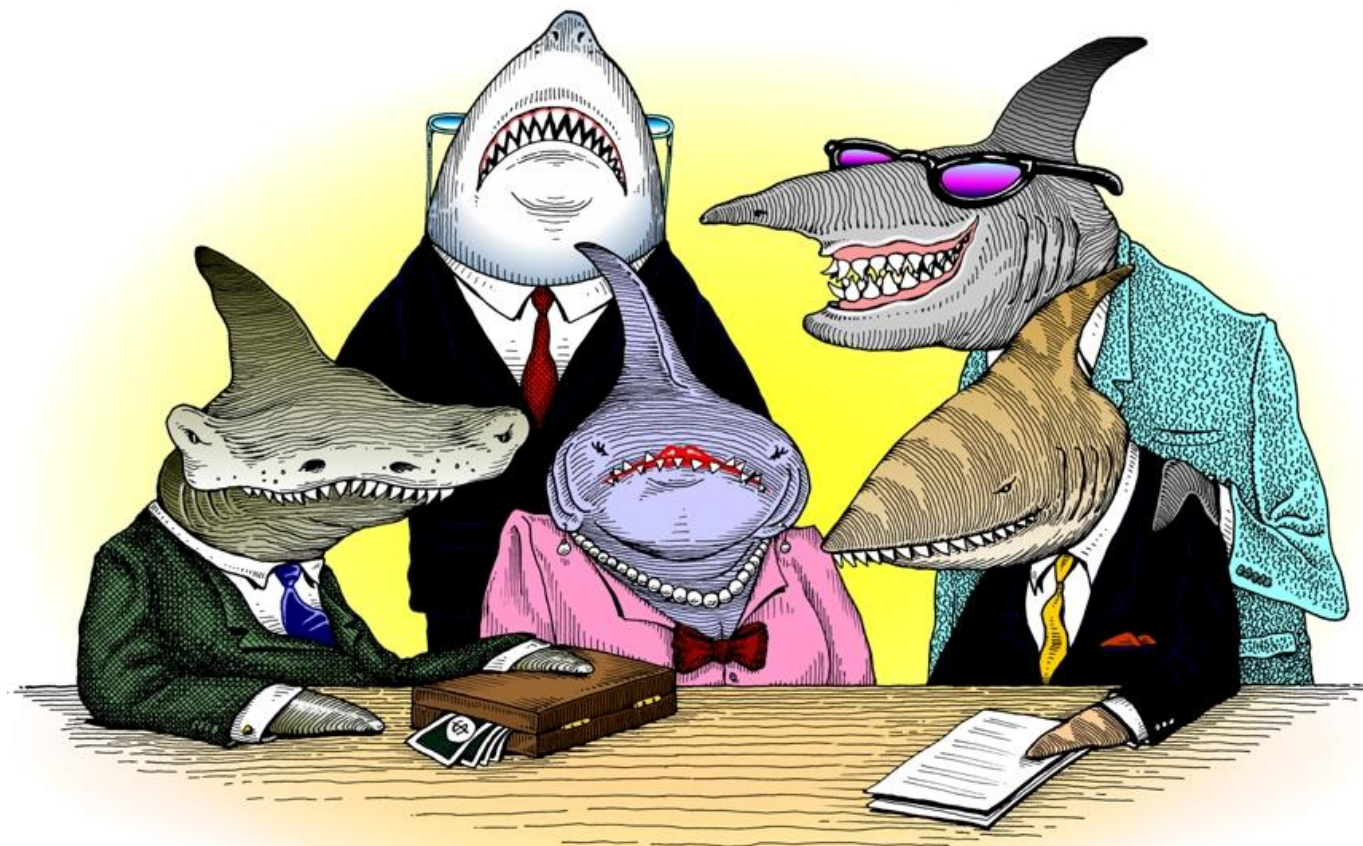
- *Teze:* shora uvedené nástroje by byly hypoteticky dostatečné pro náležitou přípravu žaloby, kdyby byly žalobci a soudy náležitě využívány !!!
- Jak to ale fungovalo / funguje?

Dosavadní praxe (3)

- Dané nástroje nebyly / nejsou náležitě využívány.
- Nejsou náležitě využívány ani **ze strany žalobců** – žalobci si nedělají řádně svůj domácí úkol
 - Staví se do role oběti a chtějí vyšetřovací pomoc od soudu. Tu však české civilní soudy neposkytují a nemohou poskytnout. Vykročily by mimo rámec českého civilního procesu.
 - Žalobci musí náležitě identifikovat veškeré skutečnosti, které musí tvrdit, doložit k nim jim samotným dostupné důkazy (včetně např. znaleckých posudků) a následně identifikovat, co je třeba dále doložit a jaké konkrétní (alespoň v rovině dostatečně identifikovaných kategorií dokumentů) důkazy v dispozici žalovaného k tomu mají sloužit.
 - Pokud toto splní (a soud to ověří), může nastoupit „vysvětlovací povinnost“ žalovaného, včetně rizika jejího neunesení
- Nejsou náležitě využívány ani **ze strany soudů**, byť zpravidla proto, že si žalobci nesplnili svůj domácí úkol.
- Rozdíl mezi *stand-alone* a *follow-on* žalobami.
- Výše uvedený problém by byl o to závažnější u kolektivních žalob s menší sofistikovaností žalobce/žalobců ...

O čem je discovery procedure?

© John Pritchett

Co přinesl ZNŠOHS? (1)

- Směrnice neměla za cíl zavést v EU (nebo ČR) pro-litigační kulturu amerického typu. Naopak – vůči tomu se EU výslovně vícekrát distancovala s tím, že chce uplatnit „evropské řešení“, které bude i nadále zohledňovat primární roli veřejného vymáhání soutěžního práva (které v US v daném modelu není).
- Bod 16 preambule směrnice: *„... zpřístupnění lze nařídít pouze tehdy, pokud žalobce na základě obvykle dostupných skutečností věrohodně prokázal, že mu žalovaný způsobil škodu. ... Tyto kategorie by měly být vymezeny co nejpřesněji a nejúžeji na základě přiměřeně dostupných skutečností.“*
- Výše uvedené je mít při interpretaci ZNŠOHS na paměti (eurokonformní výklad). Směrnice není jednoúčelově pro-litigační, má zajistit vylepšení soukromého vymáhání **jako doplňku k veřejnému vymáhání.**
- ZNŠOHS dané principy v zásadě respektuje.

Co přinesl ZNŠOHS? (2)

- ZNŠOHS zavádí speciální řízení (Díl 1, Hlava III).
- Řízení o zpřístupnění důkazního prostředku může předcházet meritornímu řízení. Může probíhat ale i v jeho průběhu (§ 18 odst. 1 ZNŠOHS).
- Může být zahájeno jak na návrh „žalobce“, tak „žalovaného“ (§ 18 odst. 2 ZNŠOHS).
- Směrnice 2014/104/EU nevyžadovala samostatnou proceduru před zahájením meritorního řízení. ČR byla „bruselštější“ než Brusel. Obdobně je to nicméně i v Německu.
- Již bylo v ČR několikrát využito.
- Nicméně zkušenosti jsou rozporuplné ... viz dále

Co přinesl ZNŠOHS? (3)

POSTUP ŘÍZENÍ

- Návrh, jistota
- Vyrozumění orgánu ochrany hospodářské soutěže (ÚOHS, Komise)
- Účastníci (§ 11 odst. 2 ZNŠOHS) - vyjádření potenciálně povinné osoby (§ 14 odst. 3 ZNŠOHS); otázka vyjádření „žalovaného“, nebude-li povinnou osobou; otázka vyjádření původce dokumentu (§ 16 odst. 5 ZNŠOHS)
- Možné jednání (§ 11 odst. 3 ZNŠOHS)
- Rozhodnutí

Co přinesl ZNŠOHS? (4)

- Jaké jsou podmínky pro vydání usnesení o zpřístupnění důkazního prostředku?
 - Navrhovatel musí s určitostí odpovídající dostupným skutečnostem **osvědčit věrohodnost svého práva** na náhradu škody způsobené omezováním soutěžního práva
 - Zpřístupnění musí být **nezbytné a přiměřené** k uplatnění práva navrhovatele na náhradu škody (popř. je-li to třeba k úspěchu ve věci žalovaného)
 - Povinná osoba měla nebo **má dokumenty pod svou kontrolou**
 - Požadované dokumenty musí být označeny **co nejpřesněji**, jak to odpovídá dostupným skutečnostem
 - Určení způsobu a rozsahu zpřístupnění
- Nelze zpřístupnit některé kategorie dokumentů:
 - Důvěrné informace podle § 2 odst. 2 písm. a) nebo b) ZNŠOHS (dokumenty pro leniency či narovnání před soutěžním úřadem)
 - Důvěrné informace podle § 2 odst. 2 písm. c) (podklady pro soutěžní úřad)
 - Až po ukončení šetření nebo právní moci rozhodnutí
 - Pokud je nelze opatřit jinak, resp. je lze opatřit jinak pouze za vynaložení úsilí, které nelze spravedlivě požadovat

Co přinesl ZNŠOHS? (5)

- Speciální režim s ohledem na ochranu obchodního, bankovního a jiného tajemství:
 - Na návrh povinného i bez návrhu
 - Určení omezeného okruhu osob
 - Zpracování „nedůvěrné“ verze dokumentů neustrannou osobou
 - Nařízení jiných vhodných opatření (např. omezení dispozice s dokumenty)
- Sankce
 - Pokuta za porušení povinnosti zpřístupnit dokumenty
 - Možnost dovodit negativní závěry při porušení povinnosti zpřístupnit dokumenty (§ 28 ZNŠOHS)
 - Za porušení povinnosti chránit utajené dokumenty
 - Povinnost k náhradě nákladů řízení (§ 32 ZNŠOHS)
- Problémem na straně žalobců je často i to, že chybně či nedostatečně identifikují to, co by měli tvrdit a prokazovat. Soud není vyšetřovatel. Nicméně bližší konkretizace ediční povinnosti v ZNŠOHS tak, aby se soudy nebály využít své diskrece, může být přínosem oproti dosavadnímu stavu.

Prvotní zkušenosti ... (1)

Prvotní zkušenosti ... (2)

- Vztah procedury zpřístupnění důkazního prostředku a institutu koncentrace řízení
- Jaký mají soudy přístup k přijetí omezujících opatření u „citlivých“ informací?
 - Postup a la § 38 odst. 6 SŘ
 - Zákaz užití mimo účel řízení
 - *Confidentiality ring* je pro soudy „velkou neznámou“
- Přístup ke stanovení kauce
- Kdy aplikovat danou proceduru s ohledem na to, že může předcházet zahájení řízení?
 - Zejm. jak přistupovat k řízení o jiných nárocích než o náhradě škody (např. zdržovací žaloba)
 - Popř. jak přistupovat k řízení o nekalé soutěži (pokud je tam substantivní překryv)

A co kolektivní žaloby? (1)

- Až (pokud) budou zavedeny, lze očekávat, že řízení o zpřístupnění důkazního prostředku bude jejich pravidelnou součástí ...
- Snad se do té doby postup českých soudů v tomto ohledu vyjasní
- Discovery amerického typu ale u nás nelze očekávat
- Tzn. nároky kladené na žalobce budou i tak významné
- Lze zřejmě očekávat spíše jen u *follow-on* žalob
- Možnost využití domněnek ze strany žalobce/žalobců
 - § 3 ZNŠOHS – domněnka vzniku škody v důsledku kartelu
 - § 30 ZNŠOHS – domněnka přenesení navýšení ceny
 - § 2989(2) OZ – domněnka nekalé soutěže a vzniku škody u spotřebitelské žaloby?
- Možnost určení škody soudem (§4 odst. 4 ZNŠOHS, § 136 OSŘ, § 2955 OZ)

A co kolektivní žaloby? (2)

- Jak si to usnadnit?
- 1/ pro *stand-alone*

kvalifikovat porušení OHS i jako nekalou soutěž (např. u kartelu)

žalovat jako spotřebitel – domněnka dle § 2989(2) OZ a § 3, popř. 30 ZNŠOHS

protiprávní jednání (nekalá soutěž) a vznik škody se presumuje

výši škody určí soud (§4 odst. 4 ZNŠOHS)

- 2/ pro *follow-on*

závaznost rozhodnutí soutěžního úřadu (§27 ZNŠOHS)

domněnka dle § 3, popř. 30 ZNŠOHS

protiprávní jednání je dáno a vznik škody se presumuje

výši škody určí soud (§4 odst. 4 ZNŠOHS)

Další zdroje ... reklamní okénko

- Kindl, J., Pavelka, T., Hubková, P. *Zákon o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže. Komentář. 1. vyd.* Praha : C.H.Beck, 2019

- Kindl, J. *Vybrané problémy souběhu nároků z nekalé soutěže a z porušení veřejného soutěžního práva.* In: Eichlerová K. a kol. *Rekodifikace obchodního práva - pět let poté.* Pocta Stanislavě Černé. Pocta Ireně Pelikánové. Svazek II, Wolters Kluwer, 2019, s. 209 an.

Děkuji za pozornost

